

Нестеренко О. А.

*стариша викладачка кафедри журналістики
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ІСТОРІЇ ПРОЄКТУ «UKRAÏNER» ЯК ІНСТРУМЕНТ ЦИФРОВОЇ АКТУАЛІЗАЦІЇ КРИМСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

У сучасному інформаційному суспільстві питання збереження культурної пам'яті дедалі тісніше пов'язане з цифровими інструментами комунікації. Для Криму, який уже понад десятиліття перебуває в умовах окупації, ця проблема стає критичною. Втрату фізичного доступу до території частково компенсовано завдяки створенню «цифрових архівів» у вигляді мультимедійних наративів. Такі матеріали не лише документують факти, а й формують контрнативи до російської пропаганди, забезпечуючи міжнародну видимість кримської тематики. В умовах окупації особливої актуальності набула проблема, як зберегти та водночас актуалізувати кримську ідентичність, інтегрувати її в національний і міжнародний інформаційний простір. Одним із дієвих інструментів є мультимедійні історії, які завдяки поєднанню тексту, фото, відео, карт та інфографіки створюють ефект пам'яті й присутності.

Питання збереження та актуалізації пам'яті в умовах гібридної війни перебувають у центрі сучасних гуманітарних досліджень. У західній традиції медіаісторії як чинники ідентичності досліджував Я. Ассман [4], який увів поняття «місць пам'яті» й наголосив на ролі символічних просторів у формуванні культурної свідомості. В українському академічному контексті значний внесок зробила Т. Хітрова, яка розробила концепцію медіатизації пам'яті, аналізуючи її на рівні соціокомунікаційних процесів, дискурсу та технологій. Дослідниця показала, як медійні ефекти ідеологізації, популяризації та масофікації впливають на структуру дискурсу пам'яті [3, с.]. У площині вивчення мультимедійних форматів особливої уваги заслуговує стаття О. Нестеренко, де досліджено функціонування моделі спільної журналістики (program journalism) на матеріалі проєкту «Ukrainer» [1, с. 59–65]. Це дослідження доводить, що залучення як професіоналів, так і волонтерів сприяє створенню більш інклюзивного та автентичного цифрового архіву культурної пам'яті. У практичному вимірі варті уваги матеріали мультимедійної платформи «Ukrainer» [2]. Саме вони

формують основу цифрової пам'яті Криму та забезпечують його присутність у національному й міжнародному дискурсі.

Метою роботи є аналіз мультимедійних історій проєкту «Ukrainēr» у рубриці «*Регіон Таврія*» як інструментів цифрової актуалізації кримської ідентичності. Для досягнення поставленої мети реалізовано такі **завдання**: окреслити основні вектори репрезентації кримської тематики в мультимедійних матеріалах; проаналізувати добірку текстів і візуальних матеріалів, виокремивши маркери збереження та актуалізації; показати роль біографічних і мистецьких наративів у персоналізації кримської спадщини; оцінити функцію мультимедійних форматів як інструментів протидії інформаційній ізоляції та пропаганді; визначити перспективи використання новітніх технологій у популяризації кримської тематики.

Яскравим прикладом цифрової журналістики пам'яті є медіапроєкт «Ukrainēr», започаткований Богданом Логвиненком у 2016 році. Від тревелогу він швидко еволюціонував у мультимедійну платформу, що репрезентує культурні, соціальні та історичні практики регіонів України. Проєкт працює у форматі *pro-am journalism* – співтворення професійних журналістів, фотографів, відеографів, перекладачів і волонтерів. Такий підхід забезпечив широкий тематичний і жанровий спектр: від фотоісторій до глибоких інтерв'ю й документальних серій. Важливе місце в структурі «Ukrainēr» посідає рубрика «*Регіон Таврія*» (<https://www.ukrainer.net/regions/tavriya/>), що охоплює південні області материкової України та Крим. Саме цей сегмент дає підстави розглядати проєкт як потужний архів культурної пам'яті півострова та лабораторію новітніх форматів репрезентації ідентичності.

Аналіз корпусу матеріалів із кримським фокусом засвідчує, що вони охоплюють кілька ключових напрямів: війна й окупація, національні спільноти та корінні народи, ремесла й побут, культура і мистецтво, фотоісторії та експлейнери. Окрему увагу зосереджено на серії «*Рідний Крим*», що персоналізує ідентичність через індивідуальні біографії та мистецькі наративи.

У сюжетах про війну та окупацію центральним є експлейнер «*Як Росія захоплювала Крим?*», що документує хронологію 2014 року на основі перевірених фактів і свідчень очевидців. Матеріал виконує функцію контрнративу на протигагу російській дезінформації. У тексті «*Російські міфи про Крим*» розвінчано історичні маніпуляції, повернуто багатокультурний образ півострова як простору зіткнення цивілізацій. Серія «*Голоси окупації*» архівує усні свідчення мешканців, які пережили окупацію, створюючи важливе джерело для дослідників і журналістів, а також для збереження індивідуальної та колективної пам'яті.

Блок про національні спільноти й корінні народи відображає історію кримських татар, кримчаків та інших етнічних груп. Тут поєднано архівні матеріали й сучасні інтерв'ю, що акцентують на тривалості репресій і стратегіях виживання. Матеріал *«Депортація кримських татар: злочин, що триває»* показує безперервність репресивної політики, а персональний портрет Мустафи Джемільєва формує маркер тяглості й опору. Історії про кримчаків і караїмів уможливають ширшу поліетнічну перспективу, актуалізуючи тему багатонаціональної спадщини Криму.

Особливу роль відіграє серія *«Рідний Крим»*, що персоналізує спадщину через індивідуальні та родинні історії. У матеріалі *«Рідний вкрадений Крим»* проілюстровано, як простір півострова трансформувався з туристичного регіону на військовий плацдарм. Біографічні наративи Джамали, Олега Сенцова та Мустафи Джемільєва демонструють, як особисті долі стають носіями колективної пам'яті. У житті Джамали мистецтво виконує дипломатичну функцію: пісня «1944» стала глобальним символом пам'яті про депортацію кримських татар, тоді як Олег Сенцов інтегрував досвід політв'язня в міжнародний правозахисний дискурс.

Важливим є вектор ремесел і побутових практик, що постають у матеріалах про виноробство, рисівництво й кримськотатарське гончарство. Вони зберігають образи повсякденного життя й водночас демонструють втрату традицій через окупацію. Такий підхід дає змогу сприймати спадщину не лише як набір символів, а і як живий код економічного та культурного життя.

У матеріалах про культуру та мистецтво простежено тяглість опору через мистецькі практики. Олег Сенцов постає як репрезентант досвіду політв'язня, Ахтем Сеїтаблаєв – як культурний діяч, що поєднує мистецтво й національну пам'ять, Джамала – як голос кримськотатарського народу у світовому культурному просторі. Завдяки мультимедійним форматам ці голоси збережені й поширені навіть за умов відсутності фізичного доступу до Криму.

Фотоісторії *«Ukrainer»* створюють альтернативний архів спадщини. Візуальні образи людей і просторів фіксують реальність, яка контрастує з російською пропагандою. Таким способом вибудовується багатоплановий візуальний наратив, що працює як медіапам'ять і підсилює ефект присутності.

Важливу роль у популяризації кримської тематики відіграють експлейнери. Вони вводять кримську спадщину в ширший контекст, роблячи її зрозумілою для міжнародної аудиторії. Матеріал *«Як війна вплинула на Чорне море»* акцентує на екологічних трансформаціях, що також є частиною культурної ідентичності регіону. Згадка про

Херсонес у матеріалах про ЮНЕСКО демонструє міжнародний вимір охорони спадщини, легітимізуючи кримські пам'ятки в глобальному порядку денному.

Отримані результати демонструють, що мультимедійні історії «Ukrainer» виконують водночас архівну, актуалізаційну й дипломатичну функції. Маркери збереження реалізовані через документування подій, архівні фото й усні свідчення, фіксацію ремесел та екологічних змін. Маркери актуалізації репрезентовані в персоналізації спадщини, інтерпретації травматичних подій через мистецтво, включенні кримських сюжетів у міжнародний порядок денний. Мультимедійні маркери посилюють довіру та емоційне залучення, інтегруючи текст, фото, відео, аудіо й карти.

Висновки. Отже, у журналістиці в умовах окупації мультимедійні історії постають інструментом опору забуттю та інформаційній ізоляції. Вони створюють цифрову пам'ять, забезпечують репрезентацію кримської спадщини у світовому інформаційному полі та формують контрнарратив до російської пропаганди. Подальші дослідження доцільно зосередити на вимірюванні впливу таких історій на різні аудиторії, на їхньому потенціалі для міжнародної адвокації та на розширенні мультимедійного інструментарію, зокрема VR і 360°, для популяризації кримської тематики.

Література:

1. Нестеренко О. А. Функціонування моделі спільної журналістики (pro-am journalism) у сучасному медіапросторі (на матеріалі мультимедійного проєкту *Ukrainer*). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Журналістика*. 2021. Вип. 244 (1). С. 59–65. URL: <https://journ.knu.ua/nauka1/archives/1964> (дата звернення: 05.09.2025).
2. Рєгiон Таврiя. *Ukrainer*. URL: https://www.ukrainer.net/regions/tavriya/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 05.09.2025).
3. Хітрова Т. В. Медіатизація пам'яті в концепції соціокомунікаційного підходу. *Поліграфія і видавнича справа*, 2017. № 1. С. 163–171. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pivs_2017_1_20 (дата звернення: 05.09.2025).
4. Assmann J. *Cultural Memory and Early Civilization: Writing, Remembrance, and Political Imagination*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/cultural-memory-and-early-civilization/BCCB31EDCBF10BAF4F9B084B4BC6E5A7> (дата звернення: 05.09.2025).